

Ponadto, krytycy *PNS* chyba nie wiedzą, że z puli ok. 75 mss NT datowanych na okres sprzed IV w., tylko 22 z nich obejmuje miejsca, gdzie w *PNS* występuje imię Boże. Z tych 22 mss 20 obejmuje zaledwie 1-12 miejsc, które mogą posłużyć do badań porównawczych. Właściwie mamy dostęp tylko do 2 rkp, które w omawianej sprawie odgrywają większą rolę. Są to:

- $\mathfrak{P}^{46}$ (ok. 200 r.) – można z nim porównać 65/237 miejsc występowania imienia Bożego w *PNS* (tj. tylko 27% miejsc).
- $\mathfrak{P}^{45}$ (III wiek) – można z nim porównać 21/237 miejsc występowania imienia Bożego w *PNS* (tj. tylko 9% miejsc).

Zobaczmy jak dokładnie wygląda sytuacja w poniższej tabeli.¹

Symbol	Miejsca gdzie <i>PNS</i> zawiera imię Boże	Ilość	Datowanie
$\mathfrak{P}^{77}$	Mt 23 ³⁹	1	II/III
0189	Dz 5 ^{9,19}	2	II/III
$\mathfrak{P}^{46}$	Rz 9 ^{28,29} ; 10 ^{13,16} ; 11 ³ ; 12 ^{11,19} ; 14 ^{4,6,6,6,8,8,8,11} ; 15 ¹¹ ; 1Kor 1 ³¹ ; 2 ¹⁶ ; 3 ²⁰ ; 4 ^{4,19} ; 7 ¹⁷ ; 10 ^{9,21,21,22,26} ; 11 ³² ; 14 ²¹ ; 16 ^{7,10} ; 2Kor 3 ^{16,17,17,18,18} ; 6 ^{17,18} ; 8 ²¹ ; 10 ^{17,18} ; Gal 3 ⁶ ; Ef 2 ²¹ ; 5 ^{17,19} ; 6 ^{4,8} ; Kol 1 ¹⁰ ; 3 ^{13,16,22,23,24} ; Hbr 2 ¹³ ; 7 ²¹ ; 8 ^{2,8,9,10,11} ; 10 ^{16,30} ; 12 ^{5,6} ; 13 ⁶ UWAGA: W $\mathfrak{P}^{46}$ nie ma Rz 11 ³⁴ ; Ef 6 ⁷ ; 1Ts 1 ⁸ ; 4 ^{6,15} ; 5 ² ; 2Ts 2 ^{2,13} ; 3 ¹ ; 2Tm 1 ¹⁸ ; 2 ^{19(x2)} ; 4 ¹⁴	65	ok. 200
$\mathfrak{P}^{66}$	Jn 1 ²³ ; 6 ⁴⁵ ; 12 ^{13,38,38}	5	ok. 200
$\mathfrak{P}^1$	Mt 1 ²⁰	1	III
$\mathfrak{P}^4$	Łk 1 ^{58,66,68,76}	4	III
$\mathfrak{P}^5$	Jn 1 ²³	1	III
$\mathfrak{P}^{20}$	Jk 2 ^{23,23} ; 3 ⁹	3	III
$\mathfrak{P}^{23}$	Jk 1 ¹²	1	III
$\mathfrak{P}^{40}$	Rz 4 ^{3,8}	2	III
$\mathfrak{P}^{45}$	Mk 5 ¹⁹ ; Łk 10 ²⁷ ; 13 ³⁵ ; Dz 4 ²⁹ ; 5 ¹⁹ ; 7 ^{33,60} ; 8 ^{25,39} ; 10 ³³ ; 12 ¹⁷ ; 13 ^{10,11,12} ; 13 ^{47,48,49} ; 14 ^{3,23} ; 15 ⁴⁰ ; 16 ^{15,32}	22	III
$\mathfrak{P}^{47}$	Obj 11 ¹⁷ ; 15 ^{3,4} ; 16 ⁷	4	III
$\mathfrak{P}^{65}$	1Ts 1 ⁸	1	III
$\mathfrak{P}^{70}$	Mt 2 ^{13,15}	2	III
$\mathfrak{P}^{75}$	Łk 10 ²⁷ ; 13 ³⁵ ; Jn 1 ²³ ; 6 ⁴⁵ ; 12 ^{13,38,38}	7	III
$\mathfrak{P}^{91}$	Dz 2 ^{34,47}	2	III
$\mathfrak{P}^{119}$	Jn 1 ²³	1	III
$\mathfrak{P}^{13}$	Hbr 10 ^{16,30} ; 12 ^{5,6}	4	III/IV
$\mathfrak{P}^{72}$	1Pt 1 ²⁵ ; 3 ^{12,12} ; 2Pt 2 ^{9,11} ; 3 ^{8,9,10,12} ; Ju 5,9,14	12	III/IV
$\mathfrak{P}^{78}$	Ju 5	1	III/IV
$\mathfrak{P}^{100}$	Jk 4 ^{10,15}	2	III/IV
$\mathfrak{P}^{125}$	1Pt 1 ²⁵	1	III/IV
OGÓŁEM		144	

Co wynika z tych danych? Na bazie 22 mss sprzed IV w. nie można formułować arbitralnych tez w kwestii, czy w oryginale i pierwszych kopiach NT było imię Boże, czy też nie. Mamy ograniczone materialne świadectwo sprzed IV w., które pozwala nam na porównanie 144/237 miejsc występowania imienia Bożego w *PNS*, tj. ~60% miejsc. Jeśli zaś zabazujemy na 4 najstarszych dostępnych rkp NT (0189 $\mathfrak{P}^{77}$ $\mathfrak{P}^{46}$ i $\mathfrak{P}^{66}$), datowanych na ok. 200 rok, to ilość tych miejsc maleje do 73. Jak widzimy, **do zweryfikowania prawdziwości idei substytucji imienia Bożego w NT w II w. mamy zaledwie 4 mss**, które — jak się uważa — powstały jakieś 70-130 lat po oryginałach. Zwolennicy poglądu, że w II w. nie doszło do substytucji tetragramu, opierają swój osąd na naprawdę szczupłej podstawie! Nie można lekceważyć faktu, że w II-III w. po Palestynie, Egipcie i innych rejonach krążyło *setki, jeśli nie tysiące* rękopisów NT, toteż część z nich mogła zawierać imię Boże.

¹ Por. Howard MAZZAFERRO, **The Lord and the Tetragrammaton: A Study on the Removal of God's Name from the New Testament**, wyd. 4 zrew. i poszerzone, 2010, s. 109. Mazzaferro błędnie podaje, że $\mathfrak{P}^{30}$ zawiera 1Ts 5:14 i 5:2, a $\mathfrak{P}^{45}$ – Mk 12:11 i przeoczył, że $\mathfrak{P}^{20}$ zawiera Jk 3:9. Ponadto, niedokładnie informuje, że $\mathfrak{P}^{46}$ zawiera łącznie 62 miejsca. Moja powyższa tabela obejmuje dodatkowe 4 rkp: $\mathfrak{P}^{91}$ $\mathfrak{P}^{100}$ $\mathfrak{P}^{119}$ $\mathfrak{P}^{125}$.

Warto dodać, że $\mathfrak{P}^{46}$ i $\mathfrak{P}^{66}$ pochodzą z Egiptu, a nie z Palestyny i mają liczne ślady ingerencji kopisty w przepisywany tekst. O $\mathfrak{P}^{46}$ biblista, prof. Günther Zuntz (Uniwersytet w Manchesterze) napisał:

Tekst, który reprezentuje nasz najstarszy manuskrypt $\mathfrak{P}^{46}$, stanowi przeciwieństwo wysokiej jakości. (...) $\mathfrak{P}^{46}$ obfituje w pisarskie gafy, opuszczenia, a także dodatki. Niekiedy skryba przejmując błędy późniejszych kopistów. Innym razem powieliła stare pomyłki, jednak nie ulega wątpliwości, że przeważnie wynikają one z jego własnej mentalności. Jedno pewne, pozostały tekst jest wolny (choć nie całkowicie) od skażenia.²

A co powiedzieć o jakości $\mathfrak{P}^{66}$? Prof. Philip W. Comfort napisał:

Kopista $\mathfrak{P}^{66}$ dokonał blisko 500 poprawek w swoim manuskrypcie. (...) [Skrybowie] wczesnochrześcijańscy niekoniecznie traktowali tekst NT jako 'święty' tekst, tj. jako niewzruszony zapis kanonicznego tekstu, święty w każdej literze. (...) Natomiast Żydzi podchodzili w stosunku do tekstu ST z głęboką czcią i dlatego kopiowali go z niezwykłą starannością.³

Prof. Ernst C. Colwell z University of Chicago oświadczył:

Ogólnie rzecz biorąc naturę tekstu w tym najwcześniejszym okresie (...) uznaje się za 'dziką', 'niekontrolowaną', 'bez zmysłu pisarskiego'.⁴

Istnieją niezbita dowody, że w pierwszych stuleciach pierwotny tekst NT nie oparł się licznym ingerencjom kopistów (por. Obj 22:18,19). Szybkie wyłonienie się tak wielu wariantów tekstu może wskazywać, że autografy (oryginały) uległy zniszczeniu lub dostały się w niepowołane ręce. W przeciwnym razie zawsze istniałaby możliwość konfrontowania kopii z tekstem oryginalnym.⁵

---

² ZUNTZ, **The Text of the Epistles: A Disquisition Upon the Corpus Paulinum**, Wipf & Stock Publishing, Eugene /st. Oregon/ 2007, s. 212, 213.

³ COMFORT, **Early Manuscripts and Modern Translations of the New Testament**, Baker Book House Co., Grand Rapids /st. Michigan/ 1996, s. 6.

⁴ COLWELL, „Hort Redivivus: A Plea and a Program”, *Studies in Methodology in Textual Criticism of the New Testament*, s. 166.

⁵ Bruce M. METZGER, **The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration**, Oxford University Press, 12 March 1992, wyd. 3, # na s. 201 (z 336).